СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

УДК 372.881.1
DOI: https://doi.org/10.32342/3041-217X-2024-2-28-20

Наталія МАЙЄР
доктор педагогічних наук, професор,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського» (Україна)
https://orcid.org/0000-0001-7074-8135

КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню концепції формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов під час їхньої професійно-методичної підготовки в закладі вищої освіти. *Метою* статті є розробка концепції формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов як науково обґрунтованої системи підходів, змісту навчання, методів і засобів навчання, які у своєму взаємозв'язку відображають провідну ідею та стратегію організації навчального процесу для досягнення запланованого результату.

Концепцію формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов представлено як науково обґрунтовану систему підходів, змісту навчання, *методів* і засобів навчання. Взаємозв'язок складників цієї системи визначає провідну ідею та стратегію організації навчального процесу для формування цільової компетентності. Оцінювально-аналітична компетентність вчителя іноземних мов, як складна і динамічна взаємодія спеціальних методичних знань і методичних умінь, розглядається у єдності обох її компонентів. Сучасні підходи до навчання складають теоретичне підґрунтя запропонованої концепції. Компетентнісний підхід спрямований на формування цільової компетентності та вимагає мінімально достатнього відбору змісту навчання для досягнення мети навчання. Технологічний підхід передбачає використання технологій навчання та технологій для навчання. Рефлексивний підхід реалізується для забезпечення самоконтролю, самоаналізу, самооцінювання студентом процесу і результату оволодіння власною оцінювально-аналітичною компетентністю. Особистісно-діяльнісний підхід застосовується в єдності особистісного та діяльнісного компонентів з позицій студента і викладача.

Зміст навчання для формування оцінювально-аналітичної компетентності розкрито в предметному та діяльнісному аспектах: предметний аспект складають теми і типові професійно-методичні ситуації діяльності вчителя іноземних мов у процесі проєктування, реалізації й організації контролю та оцінювання результатів навчання учнів, а діяльнісний аспект – методичні знання, методичні вміння як складники цільової компетентності, відповідні завдання. Засобами навчання виступають завдання для оволодіння методичними знаннями, чотири групи завдань для формування і розвитку методичних умінь, результати виконання яких оцінюються за укладеними критеріями оцінювання. Основним засобом методичної рефлексії майбутніх вчителів іноземних мов у процесі формування і розвитку оцінювально-аналітичної компетентності визначено електронне методичне портфоліо.

Ключові слова: вміння, вчитель, завдання, знання, іноземна мова, контроль, концепція, критерії оцінювання, оцінювально-аналітична компетентність.

Для цитування: Майєр, Н. (2024). Концепція формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов. *Alfred Nobel University Journal of Philology*, № 2 (28), с. 334-347, DOI: https://doi.org/10.32342/3041-217X-2024-2-28-20

For citation: Maiier, N. (2024). The Concept of Forming Evaluation and Analytical Competence of Future Teachers of Foreign Languages. *Alfred Nobel University Journal of Philology*, vol. 2, issue 28, pp. 334-347, DOI: https://doi.org/10.32342/3041-217X-2024-2-28-20

© *Н. Майєр, 2024*

Контроль є складником системи навчання іноземних мов і культур. Ефективність його організації і реалізації вчителем забезпечують якісний зворотний зв'язок і суттєво впливають на результати оволодіння учнями іншомовною комунікативною компетентністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує зацікавленість науковців щодо узагальнення практик, які використовують викладачі іноземних мов для оцінювання результатів навчання, зокрема французької мови як іноземної [Khajehali та ін., 2022; Summo та ін., 2014; Ndayambaje та ін., 2023], особливостей оцінювання результатів оволодіння англійською мовою як іноземною [Meidasari, 2015].

У дослідженні В. Мейдасарі [2015] розглянуто особливості оцінювання результатів оволодіння англійською мовою як іноземною, надані окремі поради для розроблення тестів. У роботі А. Хайєхалі [Khajehali, 2022] зосереджено увагу на дослідженні професійної підготовки майбутніх вчителів французької мови як іноземної до впровадження оцінювальної діяльності, використанні навчального курсу з оцінювання «Оцінювання компетентностей учнів» ("Evaluating the skills of learners") з метою професіоналізації оцінювальної діяльності вчителів французької мови як іноземної.

Л. Херрера та Д. Масіас зазначають, що оцінювання є важливою складовою будь-якого освітнього процесу, при цьому багато вчителів ігнорують його численні наслідки та прояви. Оцінювання продовжує розглядатися, переважно, як підсумкове оцінювання, яке інформує вчителів про успіхи або невдачі учнів у процесі навчання на основі шкали балів. Такий обмежений підхід частково може бути пов'язаний з недостатньою підготовкою та навчанням як у програмах підготовки вчителів, так і в програмах професійного розвитку [Herrera, Macías, 2015, с. 302].

Науковці зазначають, що «система оцінювання навчальних результатів здобувачів освіти має бути: відкритою, чіткою, об'єктивною; мотивуючою, спрямованою на те, щоб заохотити учнів спробувати різні моделі досягнення результату без ризику отримати за це негативну оцінку; спрямованою на формування в учнів ключових компетентностей та впевненості у власних силах і здібностях» [Лютко, Зиль, 2022, с. 9]. Однією з засадничих функцій шкільного оцінювання є регулювання навчального процесу [Puren, 2001, с. 17], при цьому шкільне оцінювання має бути досить легким і адаптованим до обмежень середовища, щоб відтворюватися з досить короткою періодичністю протягом усього курсу навчання [Puren, 2001, с. 14]. Це вимагає спеціальної компетентності вчителя іноземних мов.

У Професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» [МОН України, 2020] до трудової функції «Управління освітнім процесом» віднесено оцінювально-аналітичну компетентність. Це сприяло актуалізації наукових пошуків, зокрема щодо розвитку оцінювально-аналітичної компетентності педагога як умови дотримання професійного стандарту [Лютко, Зиль, 2022]; щодо місця оцінювально-аналітичної компетентності в структурі професійної діяльності вчителя початкових класів [Покрова, 2022] та особливостей формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх учителів початкових класів [Шквир та ін., 2023].

Здійснено спробу науково обґрунтувати структуру оцінювально-аналітичної компетентності педагогів закладів загальної середньої освіти, яка містить три основні складові: знання (знання про оцінювання), досвід (здатність застосувати принципово інший підхід до організації системи контролю та оцінювання досягнень учнів як суб'єктів навчання), а також ціннісне ставлення (як «джерело» активності, що детермінує поведінку та діяльність педагога) [Лютко, Зиль, 2022, с. 10–11]. Водночас, зміст цих складників розкрито недостатньо. Автори зосереджують увагу лише на одному із видів оцінювання – формувальному оцінюванні та пропонують алгоритм дій вчителя на уроці в процесі його застосування [Лютко, Зиль, 2022, с. 10].

С.В. Покрова досліджує лише один із складників оцінювально-аналітичної компетентності і наголошує на тому, що «розвиток особистості, що володіє оцінювально-аналітичною компетентністю, передбачає сформовану оцінювальну компетентність» [Покрова, 2022, с. 114], з чим не можна цілком погодитися.

Оцінювально-аналітичну компетентність майбутнього вчителя початкових класів науковці [Шквир та ін., 2022] розуміють як єдність теоретичної та практичної готовності майбутнього фахівця до оцінювання навчальних досягнень учнів. Оцінювально-аналітичну компетентність вони

розглядають як складне індивідуально-психологічне утворення на основі інтеграції педагогічного досвіду, теоретичних знань, практичних умінь, особистісних та професійних якостей, які обумовлюють готовність до використання сучасних видів та форм оцінювання, методів і прийомів здійснення аналізу навчальної діяльності учнів початкових класів; забезпечення самооцінювання і взаємооцінювання результатів їхнього навчання [Шквир та ін., 2022, с. 51]. Цілком логічними є запропоновані науковцями основні шляхи формування оцінювально-аналітичної компетентності в закладах вищої освіти: оволодіння знаннями та вміннями під час лекційних, семінарських і практичних занять; залучення студентів до самостійної роботи; проведення науково-практичних семінарів та конференцій із участю вчителів початкових класів [Шквир та ін., 2022, с. 62].

З огляду на особливості навчання іноземних мов, оцінювально-аналітична компетентність вчителя іноземних мов має свою специфіку. Водночас, аналіз останніх досліджень і публікацій дає змогу констатувати відсутність науково обґрунтованої концепції формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов у процесі їхньої професійно-методичної підготовки в закладі вищої освіти. Така концепція має стати підґрунтям для вироблення методик навчання відповідно до умов організації освітнього процесу у закладі вищої освіти за конкретною освітньою програмою та в межах обов'язкових та/або вибіркових компонентів професійно-методичної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов.

Цим дослідженням ми ставимо за *мету* розробити концепцію формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов як науково обґрунтовану систему підходів, змісту навчання, методів і засобів навчання, які у своєму взаємозв'язку відображають провідну ідею та стратегію організації навчального процесу для досягнення запланованого результату.

Для досягнення сформульованої мети використано такі *методи* дослідження: аналіз, синтез, узагальнення, дедукція для визначення основних положень концепції.

Теоретичне підґрунтя концепції формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов складають компетентнісний, технологічний, рефлексивний та особистісно-діяльнісний підходи.

Компетентнісний підхід безпосередньо спрямований на формування оцінювально-аналітичної компетентності, відбір змісту навчання, який би був мінімально достатнім для досягнення запланованого результату.

Технологічний підхід передбачає використання технологій навчання (застосовує викладач для організації навчального процесу, наприклад, ігрові технології (професійно-орієнтована рольова гра [Майєр, 2017] як метод її реалізації), інтерактивні технології, метод портфоліо тощо) і технологій для навчання (спеціально відібрані викладачем технології, якими оволодівають студенти – тестові технології, цифрові технології для створення контрольних завдань тощо).

Рефлексивний підхід реалізується задля самоконтролю, самоаналізу, самооцінювання студентом процесу і результату оволодіння власною оцінювально-аналітичною компетентністю за результатами виконання завдань, їх презентації, обговорення й оцінки викладачем та іншими студентами академічної групи на практичних заняттях (сприяє розвитку методичної рефлексії майбутнього вчителя іноземних мов), усвідомлення власних помилок і способів їх виправлення задля розвитку здатності оперативно приймати методичні рішення, а також труднощів в оволодінні цільовою компетентністю та визначення методів, способів, стратегій їх подолання.

Особистісно-діяльнісний підхід розглядаємо у єдності двох компонентів – особистісного та діяльнісного. Особистісний компонент зумовлює розвиток інтелектуальної сфери й особистості студента, його особистісних і професійних якостей, необхідних для ефективної організації контролю й оцінювання результатів навчання учнів, їх аналізу й інтерпретації. Формування оцінювально-аналітичної компетентності є спільною діяльністю викладача і здобувачів вищої освіти – майбутніх вчителів іноземних мов. З позиції викладача діяльнісний компонент реалізується у процесі відбору змісту навчання з урахуванням потреб студентів у майбутній професійно-методичній діяльності і вимог до сучасного вчителя іноземних мов; у процесі укладання комплексів завдань для оволодіння знаннями, формування і розвитку вмінь студентів, контролю й оцінювання результатів їхньої навчально-пізнавальної діяльності. З позиції студента реалізація діяльнісного компонента передбачає активну навчально-пізнавальну діяльність з метою оволодіння відібраним викладачем змістом навчання, виконання запропонованих викладачем за-

вдань, що моделюють методичні дії вчителя іноземних мов в процесі контролю й оцінювання оволодіння учнями іншомовною комунікативною компетентністю. Це сприяє формуванню індивідуального стилю професійно-методичної діяльності майбутнього вчителя іноземних мов.

Згідно з Професійним стандартом за професіями «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» оцінювально-аналітична компетентність містить низку професійних компетентностей та відповідні знання, що їх забезпечують [МОН України, 2020, с. 24–25], а саме:

– Професійна компетентність: здатність здійснювати оцінювання результатів навчання учнів. Знання: види оцінювання результатів навчання учнів (формувальне, поточне, підсумкове тощо); методики здійснення формувального, поточного, підсумкового оцінювання; способи фіксації результатів педагогічних спостережень; критерії та рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів; етичні принципи та вимоги законодавства щодо академічної доброчесності під час оцінювання результатів навчання учнів, механізми її забезпечення.

– Професійна компетентність: здатність аналізувати результати навчання учнів. Знання: методи і прийоми здійснення аналізу та рефлексії навчальної діяльності учнів та її результативності.

– Професійна компетентність: здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів. Знання: методи та прийоми, методики і технології здійснення самооцінювання та взаємооцінювання учнями результатів їхнього навчання.

Не можемо цілком погодитися із тим, що оцінювально-аналітична компетентність, як здатність, ґрунтується лише на знаннях вчителя. Вважаємо, що оцінювально-аналітична компетентність вчителя іноземних мов є складною і динамічною взаємодією спеціальних методичних знань і методичних умінь, де знання складають підґрунтя для формування і розвитку вмінь. Обґрунтуємо це в наступному викладі.

Оцінювально-аналітичну компетентність майбутніх вчителів іноземних мов розглядаємо у єдності обох компонентів. Оцінювання перебігу та результатів навчальної діяльності учнів щодо формування у них іншомовної комунікативної компетентності відбувається під час реалізації вчителем різних форм, видів контролю та із застосуванням різних видів оцінювання. Оцінювання завжди пов’язане з контролем. Тому важливою є здатність майбутнього вчителя іноземних мов проєктувати, організовувати, реалізовувати різні види контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів. При цьому проєктування передбачає методичні знання майбутнього вчителя іноземних мов про об’єкти контролю й оцінювання, форми і види контролю та оцінювання; методичні знання про типи і види завдань та методичні вміння їх обирати відповідно до об’єкту контролю тощо. Організація контролю й оцінювання вимагає сформованості у майбутнього вчителя іноземних мов умінь аналізувати, відбирати навчальний матеріал, відбирати та/або самостійно розробляти контрольні завдання, розуміти та/або самостійно розробляти критерії і шкали оцінювання результатів сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності та окремих її складників. Аналітична діяльність супроводжує різні методичні дії вчителя іноземних мов, є основою для прийняття методичних рішень, самоаналізу процесу та результату власної професійно-методичної діяльності, самокорекції. Реалізація контролю й оцінювання полягає, насамперед, в аналізі виконаних учнями контрольних завдань та інтерпретації їх результатів. Водночас, аналітична діяльність реалізується також у процесі аналізу вимог чинної програми з іноземної мови для конкретного класу навчання, навчально-методичних комплексів з іноземної мови, навчальних матеріалів, контрольних завдань, тестів задля визначення доцільності їх застосування відповідно до об’єкту контролю тощо. Зауважимо, що для майбутнього вчителя іноземних мов важливою є методична рефлексія, тобто здатність аналізувати ступінь оволодіння методичними знаннями і вміннями, а також власні методичні дії щодо організації контролю й оцінювання результатів формування в учнів іншомовної комунікативної компетентності, адже, в будь-якому оцінюванні, як зауважує Крістіан Пурен, вчителі також частково оцінюють власне навчання [Puren, 2001, с. 17]. Оволодіння методичними знаннями і методичними вміннями, адекватність методичних рішень та методичних дій в процесі виконання завдань для формування і розвитку методичних умінь, методичні помилки та їх причини є основними об’єктами методичної рефлексії майбутнього вчителя іноземних мов.

У документі Ради Європи «Compétences enseignantes pour les langues dans l'éducation: conclusions du projet» («Навички викладання мов в освіті: висновки проєкту») наголошується на компетентності вчителів у формувальному та підсумковому оцінюванні, що корелює з процедурою, змістом і результатами оцінювання, а також зворотним зв'язком, який необхідно надати щодо цих результатів. Зокрема, підсумкове оцінювання має, в залежності від політики навчального закладу, здійснюватися шляхом використання тестів, до розроблення яких можуть залучатися вчителі. Вчитель має інформувати учнів про тип мовного тесту, який буде використовуватися, про процедуру його проведення, детально пояснити вимоги, організувати тренування у його виконанні; адмініструвати, виправляти та оцінювати мовні тести відповідно до вимог закладу освіти та узгоджених критеріїв; розробляти такі тести, фіксувати результати за допомогою відповідних шкал і дескрипторів, оцінювати мовленнєві навички учнів [Bleichenbacher та ін., 2019, с. 26]. Це пов'язано з компетентністю майбутнього вчителя іноземних мов здійснювати контроль і оцінювання навчальної діяльності учнів у процесі оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю, використовуючи при цьому ефективні засоби його організації. Одним із ефективних засобів організації контролю іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь учнів, що відповідає вимогам до якості контролю, є тестування.

У шкільній практиці вчителі широко використовують нестандартизовані тести, які вони розробляють для своїх учнів на конкретному іншомовному навчальному матеріалі задля перевірки його засвоєння – оволодіння окремими мовленнєвими навичками або мовленнєвими вміннями. Тестові технології застосовуються переважно під час поточного контролю (при цьому реалізується функція зворотного зв'язку як одна із основних функцій контролю, що діє в напрямку учня і вчителя, а також під час тематичного контролю по закінченню вивчення певної теми (домінує оціночна функція контролю). Застосування тестових технологій, на думку Л.В. Гривко, набуває значення, якщо результатом тестування учнів є не лише оцінка (виражена в балах), а й можливість визначити загальні тенденції розвитку складників оцінюваної компетентності відносно засобів і методів її формування, спрогнозувати перебіг її подальшого розвитку в учнів, скоригувати виявлені недоліки [Гривко, 2015, с. 179]. При цьому актуалізується функція зворотного зв'язку в бік вчителя іноземних мов, аналіз і методична рефлексія організації вчителем процесу формування в учнів іншомовної комунікативної компетентності, контролю й оцінювання результатів її сформованості, адже, як зазначає Крістіан Пурен, однією з ключових функцій шкільного оцінювання є регулювання навчального процесу [Puren, 2001, с. 17].

Мовне тестування, як зазначає Франк Жиральдо, застосовується в класі, щоб перейти до наступного розділу [Giraldo, 2020, с. 196], адже аналізуючи його результати, вчитель оцінює рівень навченості учнів, рівень сформованості у них іншомовних мовленнєвих навичок та мовленнєвих умінь відповідно до цілей навчання, визначених чинною програмою з іноземної мови. Учитель, наголошує Фелікс Нуньес Паріс, зацікавлений в оцінюванні з трьох причин: по-перше, йому потрібно знати, чи досягаються цілі навчання; по-друге, він використовує поточне оцінювання як засіб регулювання; по-третє, він робить висновки з оцінювання, щоб покращити свою практичну діяльність [París, 2005, с. 273]. Тому не можна розглядати лише продукти навчання й ігнорувати його процеси [París, 2005, с. 276], тому що ми постійно оцінюємо не лише результати навчання, але й сам процес навчання [Puren, 2001, с. 15].

У цьому контексті йдеться про методичні знання та методичні вміння майбутніх учителів іноземних мов аналізувати, відбирати тести, самостійно їх укладати, використовувати тестовий контроль і оцінювання сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності та окремих її складників. Шкільні вчителі можуть запрошуватися для розроблення тестових завдань [Corkill та ін., 2011, с. 30] (йдеться про стандартизовані тести), тому формування відповідних методичних знань і методичних умінь в процесі професійно-методичної підготовки майбутніх вчителів іноземних мов під час їхнього навчання в закладі вищої освіти є важливим ще й цієї причини.

Проаналізувавши зазначені вище документи і точки зору науковців, а також вказівки з розроблення тестів, запропоновані у документі Ради Європи «Manuel pour l'élaboration et la passation de tests et d'examens de langue. À utiliser en liaison avec le CECR» («Посібник з розробки та здачі мовних тестів та іспитів. Для використання в поєднанні з CEFR») [Corkill та ін., 2011, с. 22–34], поради для розроблення тестів в навчанні англійської мови як іноземної [Meidasari, 2015], конкретизуємо зміст навчання для формування оцінювально-аналітичної компетентнос-

ті в його предметному та діяльнісному аспектах. Предметний аспект змісту навчання складають теми і типові ситуації професійно-методичної діяльності вчителя іноземних мов у процесі проєктування, реалізації й організації контролю та оцінювання результатів навчання учнів. Пропонуємо орієнтовні теми для лекцій і самостійної позааудиторної роботи студентів: цілі, функції, види, форми, засоби, об'єкти контролю у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності в учнів закладів загальної середньої освіти; вимоги до контролю й оцінювання в навчанні іноземних мов; методика організації контролю й оцінювання іншомовної комунікативної компетентності та окремих її складників, критерії і параметри контролю й оцінювання; сучасні підходи до організації контролю й оцінювання сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності; сучасні цифрові технології для розроблення контрольних завдань; методи і прийоми формувального оцінювання в процесі навчання іноземних мов і культур. На практичних заняттях слід приділити увагу практико орієнтованим питанням методики контролю й оцінювання іншомовних мовних компетентностей (фонетичної, лексичної, граматичної компетентностей, компетентностей в техніці читання і в техніці письма) і мовленнєвих компетентностей (в аудіюванні, в говорінні, в читанні, в письмі) та інтегрованого контролю й оцінювання лінгвосоціокультурної й навчально-стратегічної компетентностей; дидактичних можливостей сучасних цифрових технологій для розроблення контрольних завдань, тестів різних видів; труднощам оволодіння учнями іноземною мовою, видам помилок, причинам їх виникнення та способам виправлення.

Методичні знання і методичні вміння поряд із спеціальними завданнями для їх формування складають діяльнісний аспект змісту навчання. Пропонуємо номенклатуру методичних знань і методичних умінь, які є складниками оцінювально-аналітичної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов:

– *методичні знання:* про вимоги чинної програми з іноземної мови щодо рівня сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності та окремих її складників на конкретному етапі навчання; про цілі контролю в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності в учнів закладів загальної середньої освіти загалом та на конкретному етапі навчання зокрема; про сучасні підходи до організації контролю й оцінювання сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності; про функції контролю в навчанні іноземних мов; про види контролю й оцінювання сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності; про вимоги до контролю й оцінювання в навчанні іноземних мов; про форми контролю в навчанні іноземних мов; про засоби контролю результатів навчання учнів; про типи та види тестів, структуру тесту, етапи планування і підготовки тесту, його основні характеристики, особливості оцінювання, обробки та інтерпретації результатів тестування; про сучасні онлайн платформи та дидактичні можливості сучасних цифрових технологій для самостійного розроблення електронних тестів; про об'єкти контролю сформованості іншомовної комунікативної компетентності та окремих її складників; про критерії і параметри контролю й оцінювання іншомовної комунікативної компетентності та окремих її складників; про форми і методи самооцінювання і взаємооцінювання учнів; про труднощі оволодіння учнями іноземною мовою, види і причини помилок, способи їх виправлення;

– *методичні вміння:* аналізувати цілі контролю й оцінювання сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності та уточнювати їх на конкретному етапі навчання; планувати контроль і здійснювати оцінювання результатів навчання учнів; визначати об'єкти контролю й здійснювати оцінювання відповідно до виду контролю, обсяг навчального матеріалу, який підлягатиме контролю й оцінюванню; обирати форми контролю відповідно до об'єкту контролю; визначати засоби контролю (зокрема, типи і види тестів) відповідно до об'єктів контролю; аналізувати і добирати завдання для контролю й оцінювання результатів навчання учнів; аналізувати й добирати навчальний матеріал для самостійного розроблення контрольних завдань (зокрема, тестових завдань різних типів і видів); добирати і використовувати сучасні онлайн платформи для самостійного розроблення різноцільових електронних тестів, контрольних завдань (особливої актуальності ці вміння набувають під час онлайн та змішаного навчання); аналізувати й інтерпретувати результати контролю сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності, види і причини помилок; оцінювати результати тестування, проводити їх обробку та інтерпретацію; аналізувати труднощі оволодіння учнями іноземною мовою, види і причини помилок; а також вміння аналізувати процес і результат оволодіння власною оціню-

вально-аналітичною компетентністю, усвідомлювати труднощі оволодіння цільовою компетентністю, визначати методи, способи, стратегії їх подолання.

З методичними знаннями і методичними вміннями, які підлягають оволодінню, формуванню і розвитку викладач знайомить студентів заздалегідь – на початку вивчення відповідної теми або на початку вивчення відповідної навчальної дисципліни.

Методичними знаннями майбутні вчителі іноземних мов оволодівають під час лекцій шляхом опрацювання рекомендованої літератури, готуючись до практичних занять, а також виконуючи завдання таких видів:

– аналіз чинних програм з іноземних мов у закладах загальної середньої освіти, зокрема визначених цілей формування іншомовної комунікативної компетентності на конкретному етапі навчання, об'єктів, форм і видів контролю навчальних досягнень учнів, орієнтирів для оцінювання, параметрів оцінювання. Таке завдання є надзвичайно важливим, адже в процесі формування і розвитку методичних умінь самостійно розробляти контрольні завдання, тести для контролю й оцінювання сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності майбутні вчителі іноземних мов повинні ураховувати вимоги чинної програми для конкретного класу навчання. Франк Жиральдо зазначає, що тести мають відображати вміння, завдання або зміст, передбачені навчальною програмою, тому важливо, щоб вчителі мов слідкували за тим, наскільки їхні інструменти оцінювання мови корелюють з вимогами програми та чи враховують сформульовані цілі [Giraldo, 2020, с. 197–198];

– аналіз інструктивно-методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України щодо викладання навчальних предметів (іноземної мови) у закладах загальної середньої освіти на поточний навчальний рік, зокрема рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів;

– формулювання тлумачення до зазначеного поняття;

– виправлення помилок у тексті, що містить теоретичний матеріал за темою практичного заняття;

– встановлення відповідності між об'єктами контролю та видами контролю / між формами контролю і об'єктами контролю;

– характеристика контрольних завдань / тестів для контролю сформованості іншомовних мовленнєвих навичок, мовленнєвих умінь у рецептивних / продуктивних видах мовленнєвої діяльності;

– електронні тестові завдання множинного, альтернативного вибору для контролю оволодіння студентами теоретичним матеріалом за темою практичного заняття (можуть бути створені викладачем в Google-формах, в системі управління навчанням Moodle тощо). При цьому рекомендуємо дозволяти студентам кілька спроб у виконанні цих завдань, адже йдеться не про контрольне, а про навчальне тестування;

– аналіз онлайн платформ, інструментальних програм та інших цифрових засобів для укладання електронних контрольних завдань, тестів і визначення їх дидактичних функцій тощо.

Режими виконання таких завдань, за рішенням викладача, можуть бути різними: індивідуально в процесі самостійної позааудиторної роботи (наприклад, електронні тестові завдання), а також в парах чи малих групах під час практичного заняття.

У процесі розроблення комплексів завдань для формування і розвитку методичних умінь викладач має дотримуватися низки принципів: принцип зв'язку теорії і практики, що передбачає формування і розвиток методичних умінь на основі набутих методичних знань; принцип моделювання ситуацій професійно-методичної діяльності вчителя іноземних мов, орієнтованість на типові методичні дії вчителя у процесі проєктування, організації, реалізації контролю та оцінювання сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності та окремих її складників; принцип дотримання послідовності завдань (від різноцільового аналізу контрольних завдань, тестів, класифікації / виправлення / доповнення тощо контрольних завдань, тестів, інструкцій до них; укладання контрольних завдань, тестів відповідно до параметрів, які задає викладач до самостійного їх розроблення студентами).

Для формування і розвитку методичних умінь як складника оцінювально-аналітичної компетентності пропонуємо види завдань, які доцільно розподілити у чотири групи. У наступному викладі представимо види завдань за групами та рекомендовані режими і місце їх виконання студентами.

Перша група завдань:

1. Аналіз контрольних завдань / тестів і визначення об'єкту контролю; аналіз тестових завдань, називання їх типу і виду; аналіз тестових завдань і вибір їх типу та виду із запропонованих варіантів; аналіз контрольних завдань, тестів і визначення оптимального виду / оптимальної форми контролю з огляду на об'єкт контролю; аналіз контрольних завдань, тестів та їх групування за заданими параметрами (наприклад, за об'єктом контролю); аналіз і добір контрольних завдань, тестів відповідно до вказаного об'єкту контролю. Завдання виконуються студентами індивідуально на практичному занятті.

2. Аналіз дидактичних можливостей цифрових технологій для укладання контрольних завдань, тестів (перелік онлайн платформ, інструментальних програм пропонує викладач) за заданими викладачем параметрами (наприклад, види завдань / тестів, які можна створити з їх використанням; особливості зворотного зв'язку тощо). Завдання виконується студентами індивідуально під час самостійної позааудиторної роботи з наступною презентацією результатів на практичному занятті.

Друга група завдань:

1. Доповнення запропонованого контрольного завдання, тесту інструкцією; доповнення контрольного завдання, тесту зразком виконання; виправлення інструкції до запропонованого контрольного завдання, тестового завдання відповідно до об'єкту контролю; доповнення контрольних завдань, тестових завдань інструкціями для їх виконання учнями. Завдання виконуються студентами на практичному занятті індивідуально або в парах.

2. Добір навчального матеріалу для контролю сформованості складників мовних чи мовленнєвих компетентностей за параметрами, визначеними викладачем (клас навчання, тема, об'єкт контролю); укладання контрольних завдань, тестових завдань на основі сформульованої інструкції та з урахуванням об'єкту контролю. Завдання виконується студентами індивідуально під час самостійної позааудиторної роботи з наступною презентацією результатів на практичному занятті.

Третя група завдань:

Укладання контрольних завдань, тестів за запропонованими параметрами (конкретизується чинний навчально-методичний комплекс з іноземної мови для конкретного класу навчання, тема, об'єкт контролю, кількість контрольних завдань, види тестових завдань, довжина тесту тощо), зокрема з використанням цифрових технологій (онлайн платформи, інструментальні програми для використання конкретизує викладач); розроблення критеріїв оцінювання до запропонованих контрольних завдань, тестів. Завдання виконується студентами індивідуально під час самостійної позааудиторної роботи з наступною презентацією результатів на практичному занятті.

Четверта група завдань:

Самостійне розроблення контрольних завдань / тестів за заданою викладачем інструкцією (при цьому студент самостійно обирає клас навчання учнів, об'єкт контролю, добирає навчальний матеріал для контролю, визначає види контрольних завдань, тестових завдань та онлайн платформу для їх укладання, розробляє критерії та параметри оцінювання). Завдання виконується студентами індивідуально під час самостійної позааудиторної роботи з подальшою презентацією результатів на практичному занятті у формі професійно-орієнтованої рольової гри [Майєр, 2017]. При цьому студент-розробник контрольних завдань / тестів виступає в ролі вчителя, а студенти академічної групи – в ролі учнів.

Запропоновані групи завдань мають бути представлені у комплексах завдань до кожної теми практичних занять. Поділяємо точку зору Дональда Фрімена у тому, що навчання зосереджене на конкретних результатах, які досягаються чіткою послідовністю кроків [Freeman, 1989, с. 39]. Викладач має також дотримуватися запропонованої послідовності завдань, що сприяє поетапному формуванню і розвитку методичних умінь як складника оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов.

Слід зазначити, що завдання для формування і розвитку методичних умінь майбутніх вчителів іноземних мов часто є поліфункціональними. Поліфункціональність завдання полягає в

тому, що воно одночасно сприяє формуванню відповідного методичного вміння / чи методичних умінь та розвитку іншого методичного вміння. Наприклад, завдання першої групи спрямовані на формування методичних умінь аналізу; у процесі виконання завдань другої групи аналітичні вміння майбутніх вчителів розвиваються, у той час, які інші вміння перебувають на стадії формування; у процесі виконання завдань другої та третьої груп формуються відповідні вміння, тоді як аналітичні вміння розвиваються (наприклад, добір навчального матеріалу для контролю й оцінювання сформованості в учнів окремих складників іншомовної комунікативної компетентності передбачає попередній його аналіз за відповідними критеріями). Під час виконання завдань четвертої групи у майбутніх вчителів іноземних мов формуються вміння самостійно розробляти контрольні завдання, тести та розвиваються вміння визначати об'єкт контролю, аналізувати навчальний матеріал та здійснювати його відбір, методично коректно визначати види контрольних завдань / тестів, дидактичні можливості онлайн платформ, інструментальних програм, розробляти критерії та параметри оцінювання тощо. Зауважимо, що більшість методичних умінь, сформульованих у попередньому викладі, формуються і розвиваються в навчальних умовах у закладі вищої освіти під час практичних занять. Водночас, вміння планувати контроль формується в навчальних умовах у змодельованих викладачем чи самостійно визначених студентом професійно-методичних ситуаціях, а розвитку ці вміння набувають в реальних умовах освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти під час проходження студентами педагогічної практики. Формування і розвиток методичних умінь здійснювати оцінювання результатів навчання учнів; аналізувати й інтерпретувати результати контролю сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності, види і причини помилок; оцінювати результати тестування, проводити їх обробку та інтерпретацію відбувається в умовах освітнього середовища закладу загальної середньої освіти, де студенти під час проходження педагогічної практики виконують функції вчителя іноземних мов. Формування вмінь аналізувати труднощі оволодіння іноземною мовою, види помилок відбувається в процесі саморефлексії студентами власного досвіду вивчення іноземної мови, аналізу і рефлексії власних помилок та способів їх виправлення вчителем / викладачем (при цьому викладач може організувати обговорення цих питань на практичному занятті, провести анкетування студентів, узагальнити та обговорити його результати). Розвиток цих умінь відбувається під час педагогічної практики у закладі загальної середньої освіти шляхом аналізу результатів контролю й оцінювання сформованості в учнів різних складників іншомовної комунікативної компетентності, типових помилок, яких припускаються учні, причин їх виникнення.

Контроль є важливим складником навчального процесу з формування у майбутніх вчителів іноземних мов оцінювально-аналітичної компетентності і має на меті оцінювання результатів навчання. Навчання, з точки зору Д. Фрімена, виходить від викладача, реалізується студентом і оцінюється викладачем, або викладачем і студентами [Freeman, 1989, с. 40]. Виходячи з того, що контроль є складовою системи навчання [Ніколаєва, 2013, с. 154], у процесі формування оцінювально-аналітичної компетентності передбачається контроль з боку викладача задля аналізу й оцінювання та самоконтроль студентами перебігу і результатів власної навчально-пізнавальної діяльності.

Оцінювання оволодіння майбутніми вчителями іноземних мов методичними знаннями відбувається в процесі поточного включеного контролю під час практичних занять та відстроченого контролю (наприклад, за результатами автоматизованого контролю виконаних студентами електронних тестів). Основним критерієм оцінювання результатів виконання завдань для оволодіння методичними знаннями є «правильність відповіді».

Критерії оцінювання результатів виконання завдань для формування і розвитку методичних умінь як складника оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов визначаємо залежно від виду завдання. Для контролю й оцінювання завдань першої та другої груп застосовується критерій «правильність відповіді». Для контролю завдань третьої групи пропонуємо такі основні критерії оцінювання: для завдань на укладання контрольних завдань, тестів за запропонованими параметрами основними критеріями є такі: «дотримання заданих параметрів в інструкції до завдання», «чіткість і коректність формулювання інструкцій до контрольних завдань, тестів» (адже, «ясність і чіткість формулювання контрольних завдань часто зумовлює успіх у реалізації контролю» [Ніколаєва, 2013, с. 159]); для завдань на розроблення критеріїв оцінювання до запропонованих контрольних завдань, тестів – «адекватність роз-

роблених критерії оцінювання об'єкту контролю». Для контролю й оцінювання завдань четвертої групи рекомендуємо застосовувати такі основні критерії: «дотримання вимог чинної програми з іноземної мови для конкретного класу навчання», «коректність визначення об'єкту контролю», «адекватність відібраного навчального матеріалу для реалізації контролю відповідно до обраного об'єкту контролю», «правильність визначення видів контрольних завдань, тестових завдань відповідно до об'єкту контролю», «коректність розроблених критеріїв та параметрів оцінювання відповідно до об'єкту контролю».

Поділяємо думку науковців у тому, що іноземна мова і культура виступають не лише практичною метою навчання, але й важливим засобом навчання для досягнення цієї мети. Мовлення вчителя використовується для організації навчання, а також є засобом мовної наочності, зразком для наслідування учнями. Тому воно має бути зразковим, тобто нормативним, автентичним, відповідати мовленнєвому досвіду учнів, різноманітним за засобами вираження думки [Ніколаєва, 2013, с. 478]. Тому в процесі контролю й оцінювання результатів виконання студентами завдань третьої і четвертої групи, поряд із критеріями, сформульованими у попередньому викладі, обов'язково застосовується критерій «мовна правильність», що передбачає дотримання нормативності, автентичності іноземної мови при формулюванні інструкцій до контрольних завдань, тестів та безпосередньо в процесі їх укладання.

Оцінювання процесу та результату формування і розвитку методичних умінь в умовах навчання у закладі вищої освіти суб'єктами освітнього процесу за критеріями, які відомі як викладачу, так і студентам, є важливим для розвитку оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов. Критерії оцінювання, сформульовані у попередньому викладі, викладач має заздалегідь повідомити студентам. При цьому, під час виконання завдань для формування і розвитку методичних умінь (насамперед, завдань другої, третьої та четвертої груп), критерії оцінювання є орієнтиром для студента, засобом самоконтролю в процесі їх виконання. Студент здійснює перспективний самоаналіз, ознайомлюючись з інструкцією до завдання, плануючи і реалізуючи власні методичні рішення в процесі його виконання. Під час презентації виконаних завдань на практичному занятті одним студентом інші студенти академічної групи аналізують та оцінюють результати їх виконання, орієнтуючись на відомі їм критерії оцінювання. За результатами презентації виконаних завдань на практичному занятті та їх обговорення й оцінки викладачем та іншими студентами академічної групи майбутній вчитель іноземних мов здійснює ретроспективний самоаналіз. Все це, в сукупності і взаємозв'язку, уможливлює розвиток вмінь самоаналізу, методичної рефлексії майбутніх вчителів іноземних мов, їхнього методичного мислення.

Основним засобом методичної рефлексії майбутніх вчителів іноземних мов у процесі формування і розвитку оцінювально-аналітичної компетентності є електронне методичне портфоліо. Укладання методичного портфоліо в електронному форматі дає змогу студенту зберігати матеріали, оперативно вносити зміни, доповнення тощо і є доцільним для використання в умовах онлайн чи змішаного навчання. Електронне методичне портфоліо складається із трьох розділів. У розділі «Оволодіння методичними знаннями як складником оцінювально-аналітичної компетентності» майбутній вчитель іноземних мов розміщує всі виконані завдання для оволодіння методичними знаннями. Після виконання кожного завдання для оволодіння методичними знаннями студент фіксує результати, наприклад у таблиці, у якій подано перелік методичних знань, які підлягають оволодінню, ступінь оволодіння ними у термінах «знаю добре», «знаю недостатньо», «хочу дізнатися» (студент формулює питання, які бажає поставити викладачу та / або обговорити на практичному занятті). У розділі «Формування і розвиток методичних умінь як складника оцінювально-аналітичної компетентності» майбутній вчитель іноземних мов розміщує виконані завдання, фіксує будь-яким зручним способом (наприклад, з використанням режиму «Рецензування» MS Word) зауваження, коментарі та рекомендації, висловлені викладачем та студентами академічної групи за результатами презентації завдань на практичному занятті; цікаві методичні рішення, запропоновані іншими студентами академічної групи в процесі презентації виконаних ними завдань. Після виконання завдання майбутній вчитель іноземних мов визначає власні результати формування / розвитку методичних умінь (наприклад, в таблиці з їх переліком) у термінах «вмію добре», «вмію недостатньо», «хочу навчитися» (при цьому самостійно або за допомогою викладача студент планує способи, методи, стратегії формування / розвитку методичних умінь). У третьому розділі студент розміщує матеріали для контролю

й оцінювання сформованості в учнів іншомовної комунікативної компетентності або окремих її складників, які самостійно укладає і використовує в реальних умовах навчального процесу під час педагогічної практики у закладі загальної середньої освіти; подає аналіз результатів виконаних учнями контрольних завдань, тестів, інтерпретує ці результати; фіксує типові помилки, аналізує їх причини, планує шляхи їх подолання.

Розроблена концепція формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх вчителів іноземних мов ґрунтується на застосуванні компетентнісного, технологічного, рефлексивного, особистісно-діяльнісного підходів, змісту навчання (теми, ситуації професійно-методичної діяльності вчителя іноземних мов (у своїй професійно-методичній діяльності для реалізації контролю й оцінювання формування в учнів іншомовної комунікативної компетентності вчитель аналізує чинну програму з іноземних мов; аналізує й добирає контрольні завдання, тести; добирає навчальні матеріали для самостійного розроблення контрольних завдань, тестів і самостійно їх розробляє, зокрема з використанням цифрових технологій; аналізує й самостійно розробляє критерії й параметри оцінювання; аналізує й інтерпретує результати контролю; аналізує типові помилки учнів тощо), методичні знання і методичні вміння), методів (професійно-орієнтована рольова гра, метод портфоліо) і засобів навчання (завдання для оволодіння методичними знаннями та формування і розвитку методичних умінь; електронне методичне портфоліо як засіб методичної рефлексії). Наукове обґрунтування концепцій формування інших компетентностей сучасного вчителя іноземних мов може складати перспективу подальших досліджень.

Список використаної літератури

Гривко, Л.В. (2015). Тестові технології як один із засобів оцінювання ключової компетентності учнів. О. Ляшенко, Ю. Жук (Ред.), *Тестові технології оцінювання компетентностей учнів* (с. 153-179). Київ: Педагогічна думка.

Лютко, О., Зиль, В. (2022). Розвиток оцінювально-аналітичної компетентності педагога як умова дотримання професійного стандарт. *Нова педагогічна думка,* 2 (110), 8-13. DOI: https://doi.org/10.37026/2520-6427-2022-110-2-8-13

Майєр, Н.В. (2017). Професійно орієнтована рольова гра як методичний прийом для формування методичних умінь майбутніх викладачів французької мови*. Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал. Серія: Педагогічні науки,* 1-2 (50-51), 61-65. DOI: https://doi.org/10.28925/1609-8595.2017(1-2)6165

МОН України (2020). *Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)».* Київ: МОН України.

Ніколаєва, С.Ю. (Ред.). (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур*. Київ: Ленвіт.

Покрова, С.В. (2022). Оцінювально-аналітична компетентність у структурі професійної діяльності вчителя початкових класів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 90, 113-118. DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.90.23

Шквир, О., Гайдамашко, І., Дудчак, Г., Казакова, Н., Сівак, Н. (2023). Формування оцінювально-аналітичної компетентності майбутніх учителів початкових класів. *Молодь і ринок*, 1 (209), 58-63. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.273206

Шквир, О., Дудчак, Г., Казакова, Н., Сівак Н. (2022). Формування професійних компетентностей майбутніх магістрів початкової освіти. *Молодь і ринок*, 1 (199), 49-56. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.254035

Bleichenbacher, L. (Ed.). (2019). *Compétences enseignantes pour les langues dans l'éducation: conclusions du projet*. Graz: Conseil de l'Europe.

Corkill, D., Jones, N., Nuttall, M., Corrigan, M., Milanovic, M., Saville, N. (Eds.). (2011). *Manuel pour l'élaboration et la passation de tests et d'examens de langue. À utiliser en liaison avec le CECR, Division des politiques linguistiques* (Trad. G. Breton, Ch.Tagliante). Strasbourg: Conseil de l'Europe.

Freeman, D. (1989). Teacher training, development, and decision-making: A model of teaching and related strategies in language teacher education. *TESOL Quarterly*, 28, 27-104. DOI: http://dx.doi.org/10.2307/3587506

Giraldo, F. (2020). Validity and Classroom Language Testing: A Practical Approach. *Colombian Applied Linguistics Journal*, 22 (2), 194-206. DOI: https://doi.org/10.14483/22487085.15998

Herrera, L. Macías, D. (2015). A call for language assessment literacy in the education and development of teachers of English as a foreign language. *Colombian Applied Linguistics Journal*, 17 (2), 302-312. DOI: https://doi.org/10.14483/udistrital.jour.calj.2015.2.a09

Khajehali, A. (2022). Professionnaliser les Enseignants du FLE en Evaluation. *Recherches en Langue et Littérature Françaises*, 16 (29), 124-139. DOI: https://doi.org/10.22034/rllfut.2022.51480.1365

Khajehali, A., Gashmardi, M.R., Letafati, R., Rahmatian, R. (2022). Analyse des pratiques d'évaluation des enseignants du FLE en Iran. *Recherches en Langue Française*, 3 (1), 176-209. DOI: https://doi.org/10.22054/rlf.2022.64652.1133

Meidasari, V.E. (2015). The assessment and evaluation in teaching English as a foreign language. *Indonesian EFL Journal*, 1 (2), 224-231. DOI: DOI: https://doi.org/10.25134/ieflj.v1i2.629

Ndayambaje, F., Rugigana, A., Nsabumuremyi, L., Tuvuzimpundu, J. (2023). De l'évaluation des apprentissages en classe de FLE dans l'enseignement secondaire au Rwanda: enjeux et perspectives. *Journal of Language, Technology & Entrepreneurship in Africa (JOLTE),* 14 (1), 77-94.

París, F.N. (2005). Évaluation des programmes pour définir et organiser l'enseignement des langues vivantes étrangéres. *Revista Internacional de Filología y su Didáctica*, 28, 275-278.

Puren, Ch. (2001). La problématique de l'évaluation en didactique scolaire des langues. *Les Langues Modernes*, 2, 12-29.

Summo, V.A., Voisin, S., Asensio, A. (2014). Croyances et pratiques en évaluation : le cas des enseignants de français de la Faculté de Langues de la BUAP. *Revista Electrónica Matices en Lenguas Extranjeras*, 8, 102-128.

THE CONCEPT OF FORMING EVALUATION AND ANALYTICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES

Nataliia V. Maiier, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" (Ukraine)

e-mail: nv_maiier@ukr.net

DOI: https://doi.org/10.32342/3041-217X-2024-2-28-20

Key words: *skill, teacher, task, knowledge, foreign language, control, concept, evaluation criteria, evaluation and analytical competence.*

Control is a component of the system of teaching foreign languages and cultures. The effectiveness of its organization and conduct by the teacher provides quality feedback and significantly affects the results of students' acquisition of foreign language communicative competence. Control is always related to evaluation. This necessitates the formation of evaluative and analytical competence of the future teacher of foreign languages in the process of professional and methodological training in a higher education institution. Given the peculiarities of teaching foreign languages, the evaluative and analytical competence of a foreign language teacher has its own specificity. At the same time, the analysis of the latest researches and publications makes it possible to ascertain the absence of a scientifically based concept of the formation of evaluative and analytical competence of future teachers of foreign languages in the process of their professional and methodological training in a higher education institution. Such a concept should become the basis for the development of teaching methods in accordance with the conditions of the organization of the educational process in a higher education institution according to a specific educational program and within the limits of mandatory and/or optional components of the professional and methodological training of future teachers of foreign languages. With this study, we *aim* to develop the concept of the formation of evaluative and analytical competence of future foreign teachers as a scientifically based system of approaches, content of training, methods and means of training, which in their relationship reflect the leading idea and strategy of organizing the educational process to achieve the planned result. To achieve the formulated goal, the following research *methods* were used: analysis of scientific sources, valid documents to clarify the state of development of the problem of formation of evaluative and analytical competence among future teachers of foreign languages; synthesis, generalization, deduction to determine the main provisions of the concept. Evaluative and analytical competence of a teacher of foreign languages, as a complex and dynamic interaction of special methodological knowledge and methodological skills, is considered in the unity of both components – evaluative and analytical competence. Modern approaches to education form the theoretical basis of the proposed concept. The competence approach is aimed at the formation of target competence and requires a minimally sufficient selection of training content.

The technological approach involves the use of learning technologies and technologies for learning. The reflective approach is implemented for self-control, self-analysis, self-evaluation by the student of the process and the result of mastering one's own evaluation and analytical competence. The formation of evaluative and analytical competence is a joint activity of the teacher and students of higher education – future teachers of foreign languages, therefore the personal-activity approach is applied in the unity of personal and activity components from the positions of the student and the teacher. The content of training for the formation of evaluative and analytical competence is disclosed in subject and activity aspects: the subject aspect consists of topics and typical professional and methodological situations of foreign language teachers in the process of design, implementation and organization of control and evaluation of student learning results, and the activity aspect reflects methodological knowledge, methodological skills as components of target competence. Tasks for mastering methodological knowledge, four groups of tasks for the formation and development of methodological skills are the means of learning. Tasks for the formation and development of methodological skills of future teachers of foreign languages are often multifunctional; this means that in the process of performing the task, the methodological skill / methodological skills are in a different stage of formation. The results of tasks for mastering knowledge are evaluated according to the "correct answer" criterion. Criteria for evaluating the results of tasks for the formation and development of methodological skills are defined depending on the type of task. Methodological reflection is important for a future teacher of foreign languages. The main means of methodological reflection of future teachers of foreign languages in the process of formation and development of evaluative and analytical competence is defined as an electronic methodological portfolio, the content of its sections is proposed. The scientific substantiation of the concepts of the formation of other competencies of the modern foreign language teacher can provide a perspective for further research.

References

Bleichenbacher, L. (ed.). (2019). *Compétences enseignantes pour les langues dans l'éducation: conclusions du projet* [Teaching Skills for Languages in Education: Project Conclusions]. Graz, Conseil de l'Europe, 50 p.

Corkill, D., Jones, N., Nuttall, M., Corrigan, M., Milanovic, M., Saville, N. (eds.). (2011). *Manuel pour l'élaboration et la passation de tests et d'examens de langue. À utiliser en liaison avec le CECR, Division des politiques linguistiques* [Manual for the development and passing of language tests and exams. For use with the CEFR]. Strasbourg, Conseil de l'Europe Publ., 84 p.

Freeman, D. (1989). Teacher training, development, and decision-making: A model of teaching and related strategies in language teacher education. *TESOL Quarterly*, vol. 28, pp. 27-104. DOI: http://dx.doi.org/10.2307/3587506

Giraldo, F. (2020). Validity and Classroom Language Testing: A Practical Approach. *Colombian Applied Linguistics Journal*, vol. 22, issue 2, pp. 194-206. DOI: https://doi.org/10.14483/22487085.15998

Herrera, L. Macías, D. (2015). A call for language assessment literacy in the education and development of teachers of English as a foreign language. *Colombian Applied Linguistics Journal*, vol. 17, issue 2, pp. 302-312. DOI: https://doi.org/10.14483/udistrital.jour.calj.2015.2.a09

Hryvko, L.V. (2015). *Testovi tekhnolohii yak odyn iz zasobiv otsiniuvannia kliuchovoi kompetentnosti uchniv* [Test technologies as one of the means of assessing the key competence of students]. O. Liashenko, Yu. Zhuk (eds.). *Testovi tekhnolohii otsiniuvannia kompetentnostei uchniv* [Test Technologies for Assessing Students' Competencies]. Kyiv, Pedahohichna dumka Publ., pp. 153-179.

Khajehali, A. (2022). *Professionnaliser les Enseignants du FLE en Evaluation* [Professionalized French teachers in evaluation]. *Recherches en Langue et Littérature Françaises*, vol. 16, issue 29, pp. 124-139. DOI: https://doi.org/10.22034/rllfut.2022.51480.1365

Khajehali, A., Gashmardi, M.R., Letafati, R., Rahmatian, R. (2022). *Analyse des pratiques d'évaluation des enseignants du FLE en Iran* [Analysis of the evaluation practice of the teachers of French as a foreign language in Iran]. *Recherches en Langue Française*, Vol. 3, № 1, 176-209. DOI: https://doi.org/10.22054/rlf.2022.64652.1133

Liutko, O., Zyl, V. (2022). *Rozvytok otsiniuvalno-analitychnoi kompetentnosti pedahoha yak umova dotrymannia profesiinoho standart* [Development of evaluation and analyticsteacher competences as a condition of compliance with the professional standard]. *New Pedagogical Thought*, vol. 2, issue 110, pp. 8-13. DOI: https://doi.org/10.37026/2520-6427-2022-110-2-8-13

Maiier, N.V. (2017). *Profesiino oriientovana rolova hra yak metodychnyi pryiom dlia formuvannia metodychnykh umin maibutnikh vykladachiv frantsuzkoi movy* [Professionally oriented role-playing as a methodological technique for the formation of methodological skills of future teachers of the French language]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice,* vol. 1-2, issue 50-51, pp. 61-65. DOI: https://doi.org/10.28925/1609-8595.2017(1-2)6165

Meidasari, V.E. (2015). The assessment and evaluation in teaching English as a foreign language. *Indonesian EFL Journal*, vol. 1, issue 2, pp. 224-231. DOI: https://doi.org/10.25134/ieflj.v1i2.629

Ministry of Education of Ukraine (2020). *Profesiinyi standart za profesiiamy «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoi osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)»* [Professional standard for the professions "Teacher of primary classes of institutions of general secondary education", "Teacher of institution of general secondary education", "Teacher of primary education (with junior specialist's diploma)"]. Kyiv, MEU Publ., 47 p.

Ndayambaje, F., R., Aimable, Nsabumuremyi, L., Tuvuzimpundu, J. (2023). *De l'évaluation des apprentissages en classe de FLE dans l'enseignement secondaire au Rwanda: enjeux et perspectives* [The evaluation of learning in the FLE classroom in secondary education in Rwanda: challenges and prospects]. *Journal of Language, Technology & Entrepreneurship in Africa (JOLTE),* vol 14, issue 1, pp. 77-94.

Nikolaieva, S.Yu. (ed.). (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur* [Methods of Teaching Foreign Languages and Cultures]. Kyiv, Lenvit Publ., 590 p.

París, F.N. (2005). Évaluation des programmes pour définir et organiser l'enseignement des langues vivantes étrangéres [Evaluation of programs to define and organize the teaching of modern foreign languages]. *Revista Internacional de Filología y su Didáctica*, vol. 28, pp. 275-278.

Pokrova, S.V. (2022). *Otsiniuvalno-analitychna kompetentnist u strukturi profesiinoi diialnosti vchytelia pochatkovykh klasiv* [Evaluative and analytical competence in the structure of the professional activity of a primary school teacher]. *Naukowyi Chasopys Dragomanov Ukrainian State University. Series 5. Pedagogical sciences: reality and perspectives*, vol. 90, pp. 113-118. DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.90.23

Puren, Ch. (2001). *La problématique de l'évaluation en didactique scolaire des langues* [The problematic of the evaluation in school didactics of languages]. *Les Langues Modernes*, vol. 2, pp. 12-29.

Shkvyr, O., Dudchak, H., Kazakova, N., Sivak N. (2022). *Formuvannia profesiinykh kompetentnostei maibutnikh mahistriv pochatkovoi osvity* [Formation of professional competences of future masters of primary education]. *Youth & Market*, vol. 1, issue 199, pp. 49-56. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.254035

Shkvyr, O., Haidamashko, I., Dudchak, H., Kazakova, N., Sivak, N. (2023). *Formuvannia otsiniuvalno-analitychnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv* [Formation of evaluative and analytical competence of future primary school teachers]. *Youth & Mmarket*, vol. 1, issue 209, pp. 58-63. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.273206

Summo, V.A., Voisin, S., Asensio, A. (2014). Croyances et pratiques en évaluation: le cas des enseignants de français de la Faculté de Langues de la BUAP [Beliefs and practices in evaluation: the case of the French teachers of the Faculty of Languages of the BUAP]. *Revista Electrónica Matices en Lenguas Extranjeras*, vol. 8, pp. 102-128.